

De Minister voor Rechtsbescherming
Drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
28 november 2019

Uw kenmerk
[REDACTED]

Contactpersoon
[REDACTED]

Onderwerp
Consultatie wijziging Besluit proceskosten bestuursrecht

Geachte heer Dekker,

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak ontving op 26 september 2019 uw verzoek om consultatie inzake de wijziging van het Besluit proceskosten bestuursrecht (BPB). De Wetenschappelijke Commissie (WeCo) van de NVvR heeft uw voorstel bestudeerd en wil u het volgende als advies meegeven.

1. Het voorstel bevat twee onderdelen, namelijk het uitbreiden van de afwijkingsbevoegdheid van de bestuursrechter (ten opzichte van het forfaitaire stelsel) in artikel 2:3 BPB en een verhoging van de forfaitaire bedragen.
2. Het eerste onderdeel voegt aan de bestaande tekst van artikel 2 lid 3 BPB toe dat van bijzondere omstandigheden (die aanleiding kunnen zijn om af te wijken) in elk geval sprake is als het bestuursorgaan “kennelijk onredelijk” heeft gehandeld. In de toelichting worden categorieën van voorbeelden genoemd die onder dat criterium begrepen kunnen worden.
 - 2.1 De WeCo staat op zichzelf positief tegenover deze wijziging van artikel 2 lid 3. Wel merkt zij op dat onduidelijk is of hiermee een verruiming van deze bepaling wordt beoogd of een codificatie van de in de toelichting aangehaalde jurisprudentie van de verschillende (hoogste) bestuursrechters. Omwille van de rechtszekerheid acht de WeCo het van belang hierover duidelijkheid te verschaffen. Andere passages in de toelichting wekken de suggestie dat het de bedoeling is dat de rechter vaker hogere vergoedingen gaat toekennen teneinde bestuursorganen te prikkelen geen kansloze procedures bij de rechter te voeren, waarmee een uitbreiding van artikel 2, derde lid, beoogd lijkt te zijn. De WeCo adviseert de minister in de toelichting dit punt te verduidelijken. De WeCo betwijfelt overigens of de wijziging werkelijk zal bijdragen aan betere besluitvorming, althans tot een tijdig terugkomen op onjuiste besluiten, en daarmee tot lagere kosten van rechtsbijstand. Dit wordt in de toelichting wel gesuggereerd, maar lijkt de WeCo een nogal optimistische verwachting.

2.2 Bij het gekozen criterium “kennelijk onredelijk” wil de WeCo graag een opmerking maken. Aan de hand van de toelichting valt te begrijpen dat dit criterium beoogt in beginsel elke situatie waarin sprake is van een gekwalificeerde onrechtmatigheid in de bestreden besluitvorming te dekken, al suggereert het een toets aan artikel 3:4, tweede lid, Awb. Tegelijkertijd sluit het wel weer aan bij het thans al in artikel 8:75, eerste lid, derde volzin, gebruikte criterium wanneer een natuurlijke persoon in de proceskosten kan worden veroordeeld. Mede gelet op de achtergrond van deze wijziging – het rapport van de commissie Van der Meer – zou ook gedacht kunnen worden aan een criterium als “tegen beter weten in”. De WeCo adviseert de besluitgever zich hierover nog eens te beraden. Als het nu gekozen criterium wordt gehandhaafd, zou het volgens de WeCo goed zijn om in de toelichting duidelijk te maken dat elke ernstige onrechtmatigheid in de besluitvorming reden kan zijn voor een hogere vergoeding.

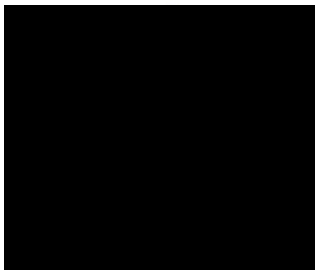
2.3 Verder past de opmerking dat in de toelichting niet expliciet wordt gemaakt of het de bedoeling is dat de rechter deze bevoegdheid ambtshalve kan toepassen, of alleen als een klacht van de gedupeerde particulier over de handelwijze van het bestuursorgaan (met toepassing van artikel 8:69, tweede lid, van de Awb) daartoe in de procedure aanleiding geeft. De WeCo adviseert dit in de toelichting duidelijk te maken. Op dit moment wijkt de bestuursrechter meestal niet ambtshalve ten gunste van de particulier af van het forfaitaire systeem, maar gelet op de beoogde doelstelling zou deze wijziging zich in voorkomende gevallen wel voor ambtshalve toepassing lenen. Ook op dit punt ware duidelijkheid te verschaffen, bij voorkeur in de tekst van artikel 2, derde lid.

2.4 Deze wijziging zal, zeker zolang nog niet is uitgekristalliseerd wat de reikwijdte is van het criterium “kennelijk onredelijk”, tot extra werk voor de bestuursrechter leiden. Te verwachten valt dat er zeker in het begin regelmatig een beroep op zal worden gedaan, ook in gevallen waarin de toepassing naar het oordeel van de rechter evident niet aan de orde is.

3. De verhoging van de forfaitaire bedragen in (hoger) beroep is positief. De WeCo is echter niet overtuigd van de motivering waarom deze verhoging alleen van toepassing is in beroep en niet (ook) in de bestuurlijke voorfase. In die fase bestaat immers alleen aanspraak op vergoeding van proceskosten, als sprake is van herroeping wegens onrechtmatigheid. In die gevallen heeft het bestuursorgaan rechtens geen keus dan te herroepen. Een herroeping uit bijvoorbeeld coulance-overwegingen geeft dus hoe dan ook geen aanspraak op een vergoeding. Daarom geeft de WeCo in overweging ook het tarief per punt in de voorfase mee te verhogen naar hetzelfde niveau als in beroep.

Verder past de kanttekening dat “kostendekkend” alleen betrekking heeft op de gefinancierde rechtsbijstand en dat alleen op macroniveau sprake zal kunnen zijn van kostendekkendheid, niet in de individuele zaak. Of het aantal gefinancierde uren per zaak werkelijk toereikend is voor goede rechtshulp is een andere kwestie en daar ligt nu juist een belangrijk knelpunt in veel zaken.

De Wetenschappelijke Commissie van de NVvR,

voorzitter